

УДК 334.7

Г. В. Лаврик,
д-р юрид. наук, доцент
Полтавський університет
економіки і торгівлі

СУТІСНИЙ ЗМІСТ КООПЕРАЦІЇ І ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЇЇ РОЗВИТКУ

Стаття присвячена дослідженню теоретико-правових засад розвитку кооперації, що розглядається як діяльність кооперативних організацій з метою задоволення економічних, соціальних та інших потреб їх членів. Ідеться про доцільність одночасного застосування основоположних принципів життєдіяльності українського суспільства й фундаментальних кооперативних принципів для істотного вдосконалення кооперативно-правового регулювання, спрямованого на досягнення позитивного соціального результату.

Ключові слова: кооперація, кооперативна організація, мета кооперації, кооперативні цінності, кооперативні принципи.

Понятійне розуміння кооперації як узагальненої категорії, що отримала не тільки інституційне, а й нормативно-правове закріплення, відкриває можливості реально «опредметити», чітко визначити відповідну сферу правового регулювання і сприяти надалі виробленню науково-прагматичного сприйняття цієї царини правової регламентації як єдиного кооперативно-правового комплексу. Міркування, висловлені на сторінках наукових праць з історії економіки, організації і правових проблем кооперації, розвиток практики кооперативного руху дозволили авторському колективу підручника «Кооперативне право» в 90-х роках ХХ ст. розкрити питання щодо предмета кооперації, системи, принципів, суб'єктів тощо як принципово нової окремої, самостійної,

комплексної галузі – кооперативне право. З урахуванням регулюючого значення нормативних актів, прийнятих органами управління кооперативної системи, В. І. Семчик одним із перших у вітчизняній науці під поняттям «кооперативне право» запропонував розуміти відповідну галузь, що є сукупністю правових норм, установлених або прийнятих органами управління кооперативів та їх об'єднань, санкціонованих державою відносин, які виникають між кооперативами й між їх членами, з іншими юридичними особами та громадянами з приводу кооперативної діяльності, передбаченої статутами кооперативних організацій [8, с. 3,5].

Дещо інша практика склалася в зарубіжних державах і не лише в тих, де кооперація не користується популярністю й не

знаходить свого розвитку, а й у пострадянських країнах, де до початку 90-х років кооперативні організації становили собою значний сектор економіки, що йменувався кооперативним, а кооперативне право (колгоспне, колгоспно-кооперативне) вважалося однією з провідних галузей радянського права поруч із цивільним і господарським. У більшості випадків кооперативне право не визнається окремою галуззю права. Правовідносини, які можуть належати до кооперативних, у Російській Федерації, приміром, урегульовуються головним чином нормами цивільного права. Кооперативне право розглядається як специфічний інститут, предметом правового регламентування якого відповідно до спеціальних законів про кооперацію (кооперативних законів) як нормативних актів цивільного права є майнові й особисті немайнові суспільні відносини, що виникають у процесі створення, діяльності, реорганізації й ліквідації кооперативних організацій [15, с. 9,10].

Більш детальне і поглиблене вивчення сутнісного змісту й функціонального призначення кооперації в контексті загальнотеоретичних уявлень про становлення засад її розвитку стане корисним для створення досконалого механізму кооперативно-правового регулювання.

Зокрема, воно може послужити подоланню розбіжностей у використанні кооперативно-правової термінології в науковому обігу, нормативно-правових колізій кооперативно-правових положень інших негативних чинників, що зумовлюють суттєве відставання кооперативного законодавства від потреб сучасності, недосконалість і суперечливість практики його застосування, а також спонукатиме пересічних громадян і юристів-професіоналів до активізації своєї діяльності в царині кооперативно-правових відносин.

Формування уявлень про сутнісний зміст і функціональне призначення кооперації тісно пов'язано з її понятійним розумінням. Ідеться головним чином про достатньо глибоке усвідомлення й обґрунтування опосередкованої поняттям «кооперація» категорії, що почала набувати широкого застосування у другій половині XIX – на початку XX століття. Вона підтвердила реальність існування «взаємної активності між людьми для досягнення спільнокорисного результату», «будь-якої організованої колективної (групової) діяльності», а також «об'єднання людей для нагального вирішення питань, що становлять колективний інтерес» [Див.: 1, с. 9; 2; 8, с. 11,12; 12, с. 7-14] і, як з'ясувалося, на ціл-

ком прийнятному для вироблення певного інструментарію понятійного розуміння цієї категорії на теоретико-пізнавальному рівні. У чинному законодавстві, зокрема, у ст.1 Закону України «Про кооперацію» від 10 липня 2003 р. за № 1087-IV (далі – Закон), поняттям, позначеним терміном «кооперація», охоплюється система кооперативних організацій, створених з метою задоволення економічних, соціальних та інших потреб своїх членів [5; 2004. – № 5. – Ст. 35].

Термін «кооперація» походить від латинського «cooperatio», що означає «співробітництво», а «кооператив» – від латинського «cooperativus», тобто той, що співробітничав. Слово «cooperativus», у свою чергу, складається із префікса «со», що означає спільність, об'єднання, і «operari» – працювати [9, с. 340]. Тож поняття «кооперація» є відбиттям, по-перше, процесу співпраці людей, по-друге, – організаційно-правової форми їх спільної діяльності – кооперативу, що передбачає доцільність відповідного нормативно-правового закріплення. Маємо констатувати, що дефініції понять «кооперація» й «кооператив» названий Законі містить поряд. Тлумачення поняття «кооператив» подається з урахуванням традиційного підходу до його розуміння як «об'єднання осіб, які здійснюють

свою діяльність згідно з нормами права і власними принципами й цінностями» [18, с. 17]. Відповідно до ст. 2 Закону кооператив є юридичною особою, утвореною фізичними та/або юридичними особами, які добровільно об'єдналися на підставі членства для ведення спільної господарської й іншої діяльності з метою задоволення своїх економічних, соціальних та інших потреб на засадах самоврядування.

Звісно, можна вести полеміку з приводу наявності наукових «апріорі», у трактуванні досліджуваного поняття, узагальненого розуміння його сутнісних рис [17, с. 27], його кооперативної системи [1, с. 45] тощо, однак очевидними залишаються законодавчі приписи, які засвідчують не лише економічну, а й соціальну та іншу зумовленість об'єднання людських зусиль у кооперативній організації. Відповідно до статей 1, 2, і 6 Закону, в яких містяться поняття «кооперація» й «кооператив», кооперацією визнається задоволення економічних, соціальних та інших потреб членів кооперативних організацій, поліпшення їх економічного стану.

Слід відзначити послідовне й узгоджене поширення застосування припису ст. 3 Закону про те, що метою кооперації є задоволення економічних, соціальних та інших потреб чле-

нів кооперативних організацій на підставі передбаченого цією статтею поєднання їх особистих і колективних інтересів, поділу між ними ризиків, витрат і доходів, розвитку їх самоорганізації, самоуправління й самоконтролю. Перше, що спадає на думку, це те, що поширення застосування названого припису відбувається шляхом надання переваги вміщеним до прийнятої ХХХІ конгресом і Генеральною асамблеєю Міжнародного кооперативного альянсу (МКА) у вересні 1995 р. в м. Манчестер (Великобританія) Декларації про кооперативну ідентичність загальним, фундаментальним принципам, які передбачають, зокрема, сприйняття кооперативу виключно як «незалежної асоціації осіб, які об'єднані добровільно для забезпечення своїх економічних, соціальних та культурних потреб і прагнень через демократично кероване підприємство, що знаходиться у спільній власності його членів» [7, с. 461]. Трактуювання кооперативу в Рекомендації Міжнародної організації праці 2002 р. про сприяння розвитку кооперативів (Женева, 20 червня 2002 р.) як самостійної асоціації людей, які об'єдналися на добровільній основі для задоволення своїх загальних економічних і культурних потреб та устремлінь з метою спільного володіння під-

приємством, контрольованим на підставі демократичних принципів [13], є не чим іншим, як відтворенням такого сприйняття відповідно до цілей цього міжнародного правового акта.

Загалом досягнення мети операції пов'язується з вирішенням її основних завдань. Згідно зі ст. 3 Закону України кооперація покликана забезпечувати: а) підвищення життєвого рівня членів кооперативів, захист їх майнових інтересів і соціальних прав; б) створення системи економічної й соціальної самопомоги населення й суб'єктів господарювання; в) залучення у виробництво товарів, робіт і послуг додаткових трудових ресурсів, підвищення трудової і соціальної активності населення; г) створення й розвиток інфраструктури, необхідної для провадження господарської й іншої діяльності кооперативів з метою зростання матеріального добробуту їх членів і задоволення потреб у товарах і послугах; д) сприяння сталому розвитку і становленню засад демократичного розвитку суспільства.

Поглиблення змістовної характеристики загальноправового, немов би наскрізного терміна «потреби», так само як і поняття «інтерес», що містяться у наведених формулюваннях мети й основних завдань операції, потребує врахування

практичної необхідності і значення офіційного тлумачення Конституційним Судом України окремих положень, насамперед, цивільно-процесуального й господарсько-процесуального законодавства. Виходячи з етимологічного змісту слова «інтерес» (який включає: а) увагу до кого-, чого-небудь, зацікавлення кимось, чимось; цікавість, захоплення; б) вагу; значення; в) те, що найбільше цікавить кого-небудь, що становить зміст чийхось думок і турбот; г) прагнення, потреби; д) те, що йде на користь кому-, чому-небудь, відповідає чийсь прагненням, потребам) вигоду, користь, зиск, а також загальносоціологічне значення категорії «інтерес» як об'єктивно існуючої й суб'єктивно усвідомленої соціальної потреби як мотиву, стимулу, збудника, спонукання до дії, а також її психологічного значення як ставлення особистості до предмета, як до чогось для неї цінного, такого, що притягує, Конституційний Суд України у своєму Рішенні від 1 грудня 2004 р. № 18-рп/2004 у справі про охоронюваний законом інтерес зазначає, що в юридичних актах термін «інтерес» вживається в широкому й вузькому значеннях як самостійний об'єкт правовідносин, реалізація якого задовольняється чи блокується нормативними засобами [14].

У п. 3.3 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України про охоронюваний законом інтерес указується на поняття «інтерес» у вузькому розумінні цього слова, тобто інтерес, який, на відміну від інтересу в широкому значенні, перебуває виключно в логічно-смысловому зв'язку із суб'єктивними правами, але прямо ними не опосередковується, тобто виходить за межі останніх. З урахуванням змісту ч. 1 ст. 8 Основного Закону країни, яка передбачає визнання й дію принципу верховенства права, охоронюваний законом інтерес перебуває, як зазначається в п. 3.4 мотивувальної частини цього Рішення Конституційного Суду України, під захистом не тільки закону, а й об'єктивного права в цілому, що панує в суспільстві, зокрема, справедливості, оскільки інтерес у вузькому розумінні зумовлюється загальним змістом такого права і є його складником.

Прикладом застосування поняття «інтерес» у широкому смислі, з точки зору Конституційного Суду України, є Основний Закон, статті 18, 32, 34-36, 39, 41, 44, 79, 89, 104, 121, 127, 140 якого наголошують на інтересах національних, національної безпеки, економічного добробуту, територіальної цілісності, громадського порядку, здоров'я й моральності населення, інте-

ресах політичних, економічних, соціальних, культурних, інтересах держави, суспільства, всіх співвітчизників, громадянина, спільних інтересах територіальних громад сіл, селищ та міст тощо [14]. Відповідно до ст. 36 Конституції громадянам України надається право на свободу об'єднання в політичні партії та громадські організації для здійснення й захисту своїх прав і свобод, для задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів.

Що ж стосується змісту поняття «потреби», якев законодавчих приписах про задоволення економічних, соціальних та інших потреб членів кооперативних організацій, поліпшення їх економічного становища тощо збігається з існуючим розумінням поняття «інтерес», то треба розширити перелік принципів, необхідних для його реалізації й захисту насамперед за рахунок проголошеного у ст. 15 Конституції принципу, за яким «суспільне життя в Україні ґрунтується на засадах політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності». У силу самої своєї сутності він передбачає, зокрема, можливість визнання звичних для дослідницьких підходів до змістовної характеристики економічних, соціальних та інших потреб крізь призму об'єкта правовідносин «абстрактних ідей», найприйнятніших для підпорядкованої

таким потребам повсякденної діяльності кооперативних організацій так званих керівних настанов і вимог.

Вважається, що вони вже були викладені одним із керівників «рочдельських піонерів» Ч. Говардом, засновником перших у Франції виробничих кооперативів Ф. Бюше, творцем першого в Німеччині міського кредитного товариства Г. Шульце з Деліча, теоретиком та організатором німецької сільської кооперативної Ф.-В. Райфайзенем і зазнали подальшого вдосконалення і розвитку значною мірою за браком законодавчого закріплення.

Як відомо, з моментом регулювання кооперативного руху кооперативним законодавством нині пов'язується поділ країн на 2 групи. Це країни: (а) у яких кооперативний рух виник до прийняття спеціальних законів про кооперативи, і (б) у яких за наявності кооперативного руху не було проведено кодифікації кооперативного законодавства, хоча були прийняті законодавчі акти про окремі види кооперативів або про кооперативи в окремих суб'єктах федерації або конфедерації. Існують держави, в яких кодифікація кооперативного законодавства передувала кооперативному руху [Див.: 3; 4].

Зі створенням першого у Великобританії (й у світі) споживчого кооперативу «Товариство

чесних піонерів» (у м. Рочдель у 1844 р.) вихідні основоположні засади діяльності кооперативних організацій служили становленню певної взаємоузгодженої системи, до якої поряд з такими кооперативними цінностями, як взаємодопомога, особиста відповідальність, демократія, рівність, справедливість і солідарність, а також такими етичними нормами, як чесність, відкритість, соціальна відповідальність і турбота про інших, нині відносять такі кооперативні принципи, як добровільне й відкрите членство, демократичний членський контроль, економічна участь членів, самостійність і незалежність, освіта, підготовка кадрів, інформування, співробітництво між кооперативами, турбота про суспільство [13].

Перший із проголошених у прийнятій XXXI конгресом і Генеральною асамблеєю МКА у вересні 1995 р. Декларації про кооперативну ідентичність принципів – добровільне й відкрите членство (за іншими формулюваннями – добровільний і відкритий характер членства) дозволяє сприймати кооперативи як добровільні організації, відкриті для всіх людей, здатних користуватися їх послугами й готових взяти на себе зобов'язання члена без дискримінації зі статевих, соціальних, расових, політичних чи релігійних міркувань.

Другий принцип – демократичний членський контроль (демократичний контроль з боку членів кооперативу, демократичне управління) – дозволяє сприймати їх як демократичні організації, контрольовані їх членами, які беруть активну участь у виробленні кооперативної політики і прийнятті рішень. Чоловіки й жінки, обрані представниками, підзвітні решті членів. У первинних кооперативах їх члени мають рівне право голосу (один член – один голос). Кооперативи на інших рівнях теж організовуються на демократичних засадах.

Третій – економічна участь членів (участь членів кооперативу в економічній діяльності) – передбачає, що останні роблять рівні внески й контролюють кооперативний капітал на засадах демократичних принципів. Принаймні, його частина зазвичай є загальною власністю кооперативу. Члени кооперативу одержують деяку компенсацію за внесені кошти, що є умовою членства. Вони розподіляють залишковий капітал на: (а) розвиток кооперативу за рахунок можливого створення резервів, частина яких є неподільною; (б) винагороду членів своєї організації відповідно до їх участі у справах кооперативу; (в) підтримку інших сфер діяльності, схвалених членами кооперативної організації.

Четвертий принцип – самостійність і незалежність (автономія й незалежність) – установлює положення про кооперативи як самостійні й самоврядні організації, що діють на засадах самофінансування. Якщо вони входять у договірні зв'язки з іншими організаціями, в тому числі з урядом, чи отримують фінансову підтримку із зовнішніх джерел, здійснюються це за умови гарантування демократичного управління їх членами й підтримки своєї кооперативної самостійності.

П'ятий – освіта, підготовка кадрів, інформування (освіта, підготовка кадрів та інформація; освіта, підготовка кадрів, підвищення кваліфікації, інформація; виховання, навчання, інформування тощо) – впливає на забезпечення кооперативами освіти й навчання своїх членів, обраних представників, адміністративного персоналу і службовців таким чином, щоб вони сприяли дійсному розвитку кооперативу. Інформується громадськість, зокрема, молодь і громадські лідери, щодо характеру й вигоди співробітництва.

Шостий принцип – співробітництво між кооперативами – сприяє тому, що кооперативи обслуговують своїх членів найбільш ефективно, працюючи спільно через місцеві, регіональні, національні й міжнародні структури, чим зміцнюють кооперативний рух.

Сьомий – турбота про суспільство (турбота про громаду, вигода об'єднання) – застосовується задля спрямування зусиль кооперативів на підтримку розвитку своїх співтовариств через схвалену їх членами політику [8, с. 29, 30]

Названі варіанти формулювання 7-ми універсальних кооперативних принципів (лаконічний і розгорнутий) не мають чіткої завершеності, що окрім усього іншого спонукає або до їх стислого викладу без диференціації за мірою важливості чи будь-якою ієрархією між ними залежно від порядку розташування, як-то: (а) членство, (б) демократизм, (в) обмежений відсоток на капітал, (г) розподіл прибутків, (д) освіта, (е) інтеграція, (є) турбота про громаду [4], або ж до розлогих коментарів змісту перших 3-х, як таких, що визначають взаємовідносини між членами кооперативу, і решти – як засад внутрішньої й зовнішньої його діяльності [Див.: 7, с. 39-42; 8, с. 29,30; 11, с. 33-36].

З урахуванням передумов і причин ревізій міжнародних кооперативних принципів, а також всебічного аналізу оновлених редакцій [Див.: 5; 20] обґрунтовується їх існування як сукупності спрямовуючих ідей, усталених вимог, правил або чинників втілення у життя значною мірою і головним чином

тих цінностей, що становлять ідейну й моральну сутність кооперації. При цьому звертається увага на *кооперативні принципи*, що стосуються не взагалі операції як певної діяльності, а створення й функціонування кооперативів як самостійної організаційно-правової їх форми, на *принципи кооперації*. Висловлюється думка, що слід розрізняти, по-перше, фундаментальні ідеї (принципи), які становлять фундамент, підґрунтя всіх кооперативних форм господарювання незалежно від виду, часу й обставин і які на практиці довели свою важливість як орієнтири для нормального функціонування кооперативних організацій, а по-друге, – практичні механізми і принципи діяльності, розроблені у свій час кооператорами чи законодавцями окремих країн як найбільш прийнятні для діяльності кооперативів певного виду відповідно до фундаментальних кооперативних ідей [1, с. 24].

Як видається, у формулюванні даної пропозиції й подібних їй дослідники виходять із власного, специфічного розуміння змістовної єдності між кооперативними принципами і принципами кооперації. Можливість узагальнення й закріплення в документах впливових міжнародних організацій найбільш важливих для ефективної діяльності кооперативів вихідних основоположних засад у вигляді

їх характерних рис (ознак) є ще одним доказом існування такої змістовної єдності.

Конкретні (чи навіть конкретизовані) у Декларації про кооперативну ідентичність характерні риси кооперативних організацій відзначаються універсальністю, загальною значимістю, самостійним впливом на відносини за участю кооперативів та їх об'єднань. Вони сприяють досягненню своєрідності (ідентичності) кооперативних організацій, виявляючи при цьому присутність частково в загальному, частково у спеціальному (кооперативному) законодавстві [10]. Так, достатньо визнаними, й дійсно основоположними засадами ідентичності споживчих та інших видів сільськогосподарських кооперативів є принципи, встановлені відповідно у ст. 2 Закону України «Про споживчу кооперацію» від 10 квітня 1992 р. і ст. 3 Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» від 17 липня 1997 р. як-то: (1) добровільність членства, (2) демократизм, (3) соціальна справедливість, (4) взаємодопомога та співробітництво, (5) вільне господарське функціонування на підставі ринкових відносин [5; 1992. – № 15. – Ст. 414], а також:

– добровільність членства фізичних і юридичних осіб у кооперативі й безперешкодний вихід з нього;

ПРОБЛЕМИ ЗАКОННОСТІ

– обов'язкова трудова участь членів у діяльності виробничого кооперативу;

– обов'язкова участь членів у господарській діяльності обслуговуючого кооперативу;

– відкритість і доступність членства для тих, хто визнає статут кооперативу, бажає користуватися його послугами у разі потреби погоджується брати участь у фінансуванні його на умовах, установлених статутом;

– демократичний характер управління, рівні права у прийнятті рішень за правилом «один член кооперативу – один голос»;

– обмеження виплат часток доходу на паї;

– розподіл доходу між членами кооперативу відповідно до їх участі в його діяльності;

– контроль членів кооперативу за його роботою в порядку, передбаченому статутом [5; 1997. – № 39. – Ст. 261].

У ст. 4 Закону України «Про кооперацію» установлені принципи ідентичності різних типів і видів кооперативних організацій, а саме: а) добровільність вступу та безперешкодного ви-

ходу з кооперативної організації; б) соціальна справедливість, взаємодопомога та співробітництво; в) рівне право голосу під час прийняття рішень (один член кооперативу – один голос); г) вільний вибір напрямів і видів діяльності; д) демократичний контроль за діяльністю кооперативу та посадових осіб з боку його членів; е) безпосередня участь членів кооперативної організації в її діяльності.

Таким чином, вироблення інструментарію понятійного розуміння кооперації як узагальненої категорії, визначення її мети, основних завдань неминуче підпорядковується відправним, вихідним засадам кооперативного руху й суспільства в цілому. Віддзеркалення в існуючій системі правового регулювання цих принципів кооперації в поєднанні з основоположними засадами українського соціуму зумовлює необхідність установлення таких правових норм, які найповніше враховували б прагнення кооперативних організацій до задоволення економічних, соціальних та інших потреб їх членів шляхом здійснення кооперативної діяльності.

Список літератури: 1. *Бабенко С. Г.* Трансформація кооперативних систем у перехідній економіці: моногр. / С. Г. Бабенко. – К.: Наук. думка, 2003. – 332 с. 2. *Батрин С. В.* Корпоративні та кооперативні правовідносини / С. В. Батрин // [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.lex-line.com.ua/?go=article&id_year=4&id_rozdil=18&id_pidrozdil=0&id_pidrozdil2=0. 3. *Быстров Г. Е.* Совершенствование кооперативного законодательства: международный и российский правовой опыт / Г. Е. Быстров // Проблемы совершенствования гражданского законодательства: матер. IV ежегод. науч. чтений памяти проф. С. Н. Братуся (Москва, 28 окт. 2009 г.). – М.: Юриспруденция, 2010. – С. 112-123. 4. *Быстров Г. Е.* Кооперативное законодательство России: перспективы развития и совершенствования / Г. Е. Быстров // Евразийский

юрид. журн. – 2012. – № 3 (46). – С. 17. **5.** Відомості Верховної Ради України. **6.** *Вісін В. В.* Ретроспективний аналіз формування і розвитку міжнародних кооперативних принципів у XIX–XX ст. // Економічний форум. – 2011. – № 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekfor/2011_1/1.pdf. **7.** *Гелей С. Д.* Теорія та історія кооперації: підруч. / С. Д. Гелей, Р. Я. Пастушенко. – К.: Знання, 2006. – 513 с. **8.** Кооперативне право: підруч. [для кооп., сільськогосп., економ., юрид. вищих навч. закл. і фак.] / за ред. *В. І. Семчика*. – К.: ІнЮре, 1998. – 336 с. **9.** *Кучеренко І. М.* Кооператив // Юридична енциклопедія. – В 6-ти т. / голова редкол. *Ю. С. Шемшученко*. – К.: Укр. енцикл., 2001. – Т. 3: К–М. – С. 340, 341. **10.** *Мюнхнер Х. Х.* Кооперативное право. Вопросы правового регулирования создания и деятельности производственных кооперативов и их союзов / *Х. Х. Мюнхнер* // Производственные кооперативы: новый старт – новые возможности. – Вып. 1. – Ч. 1 [Электрон.ресурс]. – Режим доступа: http://www.smb.ru/analitics.html?id=pr_coop1&part=p1. **11.** Основи кооперації: навч. посіб. / *С. Г. Бабенко, С. Д. Гелей, Я. А. Гончарук, Р. Я. Пастушенко*. – К.: Знання, 2004. – 470 с. **12.** *Пантелеймоненко О. А.* Аграрна кооперація в Україні: теорія і практика: моногр. – Полтава: РВВ ПУСКУ, 2008. – 347 с. **13.** Рекомендація № 193. О содействии развитию кооперативов [рус., англ.], прин. 20.06.2002 г. на 90-й сессии Генеральной конференции МОТ [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://www.lawmix.ru/abro.php?id=3059>. **14.** Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України про офіційне тлумачення окремих положень ч. 1 ст. 4 ЦПК України (справа про охоронюваний законом інтерес): Справа № 18-рп/2004 від 01.12. 2004 р. // Офіц.вісн. України. – 2004. – № 50. – Ст. 3288. **15.** *Ромашкова И. И.* Кооперативное право: учеб. пособ. / *И. И. Ромашкова*. – Саратов: Ай ПиЭрМедиа, 2009. – 232 с. **16.** *Савинова Е. Ю.* Принципы и деятельность кооперативов в Великобритании в начале XXI в.: дис. ... канд. истор. наук: 07.00.00; 07.00.03 / *Савинова Елена Юрьевна*. – М., 2008. – 340 с. **17.** *Тычинин С. В.* Гражданско-правовое регулирование потребительской кооперации в России: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03 / *Тычинин Сергей Владимирович*. – СПб., 2004. – 405 с. **18.** *Чернов К. В.* Организация и деятельность сельскохозяйственных кооперативов Испании: правовые проблемы: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / *Чернов Кирилл Валерьевич*. – М., 2006. – 288 с.

СОДЕРЖАНИЕ КООПЕРАЦИИ И ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВЫЕ ПРИНЦИПЫ ЕЕ РАЗВИТИЯ

Лаврик Г. В.

Статья посвящена исследованию теоретико-правовых принципов развития кооперации, которая рассматривается как деятельность кооперативных организаций с целью удовлетворения экономических, социальных и других потребностей их членов. Речь идет о целесообразности одновременного применения основополагающих принципов жизнедеятельности украинского общества и фундаментальных кооперативных принципов для существенного совершенствования кооперативно-правового регулирования, направленного на достижение позитивного социального результата.

Ключевые слова: кооперация, кооперативная организация, цель кооперации, кооперативные ценности, кооперативные принципы.

THE CONTENT OF COOPERATION AND THEORETICAL AND LEGAL PRINCIPLES OF ITS DEVELOPMENT

Lavryk G. V.

The article deals with the theoretical and legal principles of development of cooperation, which is examined as an activity of cooperative organizations, in order to meet the economic, social and other needs of their members. It is about an expediency of simultaneous application of the fundamental principles of life activity of Ukrainian society and the common, basic cooperative principles for substantial improvement of co-operative and legal regulation, aimed at achieving a positive social outcome.

Key words: cooperation, cooperative organization, purpose of co-operatives, co-operative values, cooperative principles.

Надійшла до редакції 27.09.2012 р.